

Arkivsaknr:	2019/21
Arkivkode:	
Saksbehandler:	Even Sjøvoll

Saksgang

Eldrerådet
Ungdomsrådet
Råd for likestilling av funksjonshemmede
Levekårsutvalget
Formannskapet
Kommunestyret

Møtedato

17.02.2020
17.02.2020
14.02.2020
19.02.2020
27.02.2020
03.04.2020

Reetablering av Gildeskål som bosettingskommune for flyktninger

Rådmannens forslag til vedtak:

1. Kommunestyret gir tilslutning til reetablering av Gildeskål kommune som fremtidig bosettingskommune for flyktninger.
2. Foreslåtte tiltaksaktiviteter i bosettingsstrategi 2020+ utvikles til en konkret handlingsplan for videre arbeid.

Vedlegg

- 1 Særutskrift Vurdering av videre mottak av flyktninger i Gildeskål kommune
- 2 Reglement for bosetting og kvalifisering av nybosatte flyktninger vedtatt i KST 191217
- 3 Rutinehåndbok for Flyktningetjenesten

Bakgrunn for saken:

Kommunestyret har ved flere anledninger, senest 12.mars 2019, behandlet sak vedrørende

videre mottak og bosetting av flykninger. Til tross for positiv politiske vedtak og dokumentert høy grad av måloppnåelse innen kommunalt flyktningsarbeid har anmodning fra IMDi (integrerings- og mangfolds direktoratet) om bosetting av nye flykninger uteblitt siden 2016.

På denne bakgrunn fremmes sak om forsterket bosettingsstrategi 2020+ for flykninger og arbeidsinnvandrere.

Vurdering:

Fakta og statistikk flykninger Gildeskål kommune

Andel av flykninger og innvandrere som er i arbeid eller under utdanning etter avsluttet introduksjonsprogram er hovedkriteriet kommunene blir vurdert etter med hensyn til bosetting. Gildeskål kommune kan vise til betydelig høy andel av utdanning- og yrkesaktiv deltakelse siste år. Unntaket var i 2016 hvor kommunes resultatoppnåelse var relativt lav på 38 % sammenlignet med gjennomsnittet på 62 % for øvrige kommuner i regionen. Statistikk siste år er ikke tilgjengelig gjennom SSB da datagrunnlaget er for lite, men internt registrering gir tilfredsstillende og positivt utslag.

Personer som mottar sosialhjelp er en annen vesentlig indikator i hvilken grad kommunal tiltaksinnsats lykkes. Gildeskål kommune hadde kun 8,6 % av flykninger som mottok sosiale ytelser i 2018, mens gjennomsnitt i Saltenkommunene var 14,8 %. Denne positive trenden har vært vedvarende over flere år.

Andel innvandrere i Gildeskål kommune er på 13,7 % og klart høyest i regionen hvor gjennomsnitt er på 7,5 % i 2019. Arbeidsinnvandring innen oppdrettsnæringen utgjør et betydelig innslag her.

Et av bosettingskriteriene er at andel innvandrere ikke bør være i øverste sjikt på landsbasis og her befinner Gildeskål kommune seg. Argumentasjon kan snus da flykninger og arbeidsinnvandring ikke utgjør et supplement til arbeidsmarkedet, men en nødvendig arbeidskraftressurs for lokalt næringsliv og kommunal virksomhetssektor. Antall innvandrere i arbeid i 2018 var på hele 79 % i kommunen hvor gjennomsnittet for øvrige kommuner i Salten var på 62 %.

Gildeskål kommune har i perioden 2010 til 2017 tatt imot 112 flykninger. Flere har valgt å flytte ut av kommunen etter lovpålagt botid.

Sysselsetting, arbeidskraftbehov og verdiskaping som bosettingskommune

Statlig integreringstilskudd dekker kvalifiseringstiltak, introduksjonslønn, drift av flykningetjeneste, miljøtjeneste og Voksenopplæring. Statlig overføring til bosettingskommuner gjelder inntil 5 år med gradvis årlig nedtrapping. Et betydelig antall kommunale kompetansearbeidsplasser utløses direkte gjennom statlig finansiering av flykningeordningen. Eksempelvis utgjorde sysselsetting tilknyttet flykningesektoren ca 10 årsverk i 2015/16 og ved årsskifte 2019/20 var denne nede i 2,7 stillinger. Isolert utgjør dette en betydelig sysselsettingsandel i en mindre kommune. Resultatet er tilførsel av kvalifisert personell hvor yngre utdannede i etablererfasen er en potensiell arbeidstakergruppe. Uten anmodning om fremtidig bosetting fases stillingene ut.

Med flykninger og arbeidsinnvandring følger tiltrengt arbeidskraftressurs som igjen bidrar til verdiskaping, skatteinngang og verdiomsetning i form av boligleie, handelsvirksomhet etc.

Bosettingsstrategi 2020+

Variierende signaler omkring statlige tildelingskriterier har skapt usikkerhet omkring mindre kommuners fremtidige muligheter for mottak av flyktninger. I dialog med tildelingsmyndigheter presiseres det at samtlige kommuner er i posisjon for bosetting av flyktninger. I mindre kommuner er det likevel utslagsgivende at det foreligger dokumentasjon i forkant innen språkopplæring, kartlagt utdanning- og sysselsettingsmulighet og aktive integreringstiltak før en vurdering om fremtidig tildeling foretas. I tillegg må aktiv profilering, kontakt- og nettverksbygging fra politiske og administrativ kommunal ledelse foretas overfor KS, departement og fylkeskommunen. Nordland fylkeskommune har gjennom regionreformen overtatt IMDi nord sin tildelingsoppgave på regionalt nivå. I forbindelse med nødvendig kunnskaps- og erfaringshenting på kommunenivå, kan aktiv kontakt gi mulighet for positiv innflytelse.

Kampen om oppmerksomhet i tildeling av statlige tiltaks- og bosettingsmidler er betydelig og kreativ i kommune-Norge. Forsterket krav for hurtigere kvalifisering til jobb og utdanning er skjerpet som bosettingskrav i ny integreringslov. Gildeskål kommune har erfaringsgrunnlag og et mulighetsrom for å lykkes her. Avgjørende innsatsfaktorer i innledende fase er felles, omforent tilslutning på alle nivå og at kommunen kan vise til konkrete nyskapende arbeids- og tiltaksaktivitet.

En aktuell innfallsvinkel i Gildeskål kommune er å sammenfatte bosetting- og integrering av flyktninger, arbeidskraftrekruttering og attraktiv bosted- og næringsutvikling i en felles kommunal- og næringsrettet tiltaksstrategi. Eksempelvis kan en i forkant tilby kvalifisering, språkopplæring, jobb og tiltaksaktivitet i privat og kommunal sektor tilpasset fremtidig bosetting av flyktninger, arbeidssøkere og tilflyttere til kommunen. Utgangspunktet for en ekspansiv satsing er framskriving av arbeidsmarkedsbehov og tidligere tilfredsstillende sysselsettingsgrad blant flyktninger og innvandrere. Tilsvarende innsats ble tidvis foretatt av en annen Saltenkommune med fornyet tillitt som bosettingskommune som resultat.

Aktuelle satsingsområder er:

- Akvakultur, oppdrett og lokalbasert næringsliv
- Kommunal helse- og oppvekstsektor
- Samlings- og aktivitetssted for håndverk for produktsalg, reparasjon og gjenbruk

Innen akvakultur og oppdrett er det senere år brutt en barriere hvor flere flyktninger fullfører videregående opplæring innen akvakultur med fast jobb i næringen som resultat. Arbeidsinnvandring innen sektoren er allerede velkjent. I helse- og omsorgssektoren iverksettes modulbasert pilotprosjekt innen helsefagutdanning initiert av Kunnskapsdepartement og NAV Nordland. På landsbasis er det kun Meløy, Rødøy og Gildeskål som tilbys rekruttering av deltakere hvor det bla fravikes nåværende strenge fem års praksis- og utdanningskrav.

En tett og forpliktende samarbeid eksempelvis gjennom intensjons- og opplæringsavtaler søkes gjennomført og iverksettes i forkant med bla lokal næringsvirksomhet. Tilsvarende partsinngåelse er tidligere foretatt andre steder med samme intensjon og formål.

Flere flyktninger og innvandrere innehar håndverkserfaring innen ulike typer yrkesfag som skredder, buntmaker, skomaker etc. Kompetansen og erfaringen kan benyttes til samlings- og aktivitetssted for reparasjon, gjenbruk og næringsetablering i småskala med «spin-off effekt» som plussfaktor tilknyttet prosjekt Bolyt. Flere kommuner anvendes kafedrift, serverings- og matsteder som møteplass og aktivt integreringstiltak opp mot flyktninger. Gildeskål kommune kan initiere tiltaksaktivitet basert på innvandrere og flyktningers eksisterende kunnskap og yrkeserfaring.

Muligheter og utfordringer

Kommunale merutgifter kan bli resultatet dersom kommunen i mindre grad lykkes i integreringsarbeidet. Statistikk og måltall viser at Gildeskål kommune har lyktes med riktig kvalifiseringstiltak, høy sysselsettingsgrad og tilførsel av tiltrengt arbeidskraftbehov. Integrering, bosetting og kvalifisering av flyktninger er pr i dag i hovedsakelig konsentrert rundt kommunesenteret. Bosettingsstrategi 2020+ har et helhetlig og bredt nedslagsfelt hvor et tiltak er opprettelse av «satellitter»/baser på utvalgte steder i samarbeid med lokalt næringsliv og NAV. Her kan det gis språkopplæring og kvalifiseringstiltak for flyktninger og arbeidsinnvandrere i kommunal regi tilknyttet etterspørsel av arbeidsmarkedsbehov. Eksempelvis kan grunnskole og øvrig lokalmiljø avklare muligheter for opplærings- og integreringsaktivitet. Øvrig aktivitet kan tilknyttes etter behov eksempelvis innen nærmiljøtiltak, enkle servicefunksjoner etc. Anvendelse av ledig kapasitet innen barnehage, skole og mulighet for bostedsutvikling kan gi positive ringvirkninger og økt bosetting.

I dialog med KS, IMDi og fylkeskommunen har vi fått konstruktiv tilbakemelding på vår tilnæringsmetode og tiltaksaktivitet som Gildeskål kommune har tatt initiativ til.

Videre arbeid:

Det bør utarbeides en handlingsplan basert på Bosettingsstrategi 2020+ som konkret viser de tiltakene Gildeskål kommunen planlegger å gjennomføre mot aktørene som påvirker og beslutter tildeling av nye innvandrere/flyktninger. Bosettingsstrategien involverer mange deler av det kommunale apparatet og lokalsamfunnet involveres med ulike aktører. En handlingsplan vil konkretisere samhandlingen mellom aktørene og klargjøre roller når tildeling av nye innvandrere/flyktninger skal implementeres.

Konklusjon:

Reetablering av Gildeskål kommune som fremtidig bosettingskommune for flyktninger vil gi positiv effekt gjennom økt sysselsetting, tilførsel av nødvendig arbeidskraftbehov, styrking av bosetting og videreutvikling av lokalsamfunn og lokal næringsliv. Det bør utarbeides en handlingsplan basert på Bosettingsstrategi 2020+ som konkret viser de tiltakene Gildeskål kommunen planlegger å gjennomføre mot aktørene som påvirker og beslutter tildeling av nye innvandrere/flyktninger.